

“Tatarlı – Renklerin Dönüşü”
Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi
18 Haziran – 26 Eylül 2010

Antik Çağ ahşap boyama sanatının günümüze ulaşmış en önemli örneklerinden Tatarlı Tümülüsü’nün mezar odası , İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı’nın katkılarıyla ilk kez Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi’nde sergileniyor. Bu muhteşem eser, M.Ö. 5. yüzyılda Anadolu’da yaşamış insanların hayatı ve inançları hakkında önemli bilgiler veriyor.

Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı’nın katkılarıyla “Tatarlı - Renklerin Dönüşü” sergisine evsahipliği yapıyor. 18 Haziran - 26 Eylül 2010 tarihleri arasında ziyaret edilebilecek sergi, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı işbirliğiyle gerçekleştiriliyor. Ziyaretçiler; savaş, tören ve efsane sahnelerinin renkli şekilde resmedildiği eşsiz bir ahşap mezar odasıyla karşılaşacaklar.

Yazılı kaynaklardan bilindiği kadarıyla ahşap üzerine boyalı resimler antik çağda çok yaygındı. Ancak ahşap, çürüyüp yok olan organik bir malzeme olduğundan nadiren günümüze ulaşabilmektedir. Uzun yıllar nemli toprak içinde kalıp günümüze ulaşabilen boyalı ahşaplar yalnızca ufak parçalardan ibarettir. İşte bunlar göz önünde bulundurulduğunda, M.Ö. 470’lerde inşa edilen Tatarlı Tümülüsü’ndeki mezar odasının binlerce yıl sonra sağlam şekilde günümüze ulaşması gerçekten bir mucizedir. Ancak bu kez de kaçak kazı yapan kişiler, arkeologlardan önce davranıp bilimsel araştırma yapılamadan bu mezarı da yağmalamışlardır. 1969’da antikacılar tarafından kışkırtılan köylüler, Afyon’un Dinar ilçesine bağlı Tatarlı kasabası yakınında bulunan tümülüsün mezar odasına girmeyi başardılar. Yağmacılar bekledikleri gibi değerli ölü hedyeleri bulamadılar çünkü bu mezar, daha antik çağda açılmış ve daha sonra başka gömüler için kullanılmıştı. Hayal kırıklığına uğrayan kaçakçılar duvardan en az iki boyalı ahşap kalası kesip götürdüler. Geriye kalan kirişler Eylül 1970’de bir kurtarma kazısıyla Afyonkarahisar Müzesi’ne getirildi. Muhtemelen, 1969’daki kaçak kazıda kesilen, iyi korunmuş iki boyalı kiriş Münih’de Bavyera Eyalet Arkeoloji Koleksiyonu’nda 2004 yılında Münih Üniversitesi Klasik Arkeoloji Enstitüsü’nden Prof. Dr. Lâtime Summerer tarafından bulundu. Bilimsel çalışmalar sonunda kirişlerin Tatarlı’ya ait olduğu kanıtlandıktan sonra, Lâtime Summerer ve ETH Zürih, Tarihi Yapıları Araştırma ve Konservasyon Enstitüsü’nden Dr. Alexander von Kienlin, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile sıkı bir işbirliği içinde, 40 yıl önce tamamen tahrip edilmiş bu mezar odasını tekrar ayağa kaldırmak için bir proje başlattı. Yurtdışına kaçırılan bütün friz parçalarının geri getirilmesini de kapsayan restorasyon projesiyle, yalnızca bu eşsiz eserler bilime kazandırılmıyor, Türkiye’de kültür varlıklarının korunmasına da büyük bir katkı sağlanmış oluyor.

2500 yıl boyunca hemen hemen hiç bozulmayan Tatarlı ahşapları, son kırk yıl içinde büyük ölçüde tahrip edildi. Bu nedenle mezar odasının tekrar ayağa kaldırılması, yüzlerce parçanın birleştirilmesi, orijinal malzemeye yapılan yeni eklemeler ve yapay bir çelik konstrüksiyon sayesinde mümkün olabildi. Alman Dışişleri Bakanlığı'nın maddi desteği ile beş restoratör ve iki lisans öğrencisi ahşapları sağlamlaştırmak ve boyalı mezar odasına ait mevcut tüm bilgileri toplamak için aylarca çalıştılar. Bütün bu zahmetli çalışmalara rağmen mezar odasının 1969'dan önceki halinin geri getirilmesi imkânsızdır.

Tatarlı projesi arkeoloji, mimarlık, restorasyon ve konservasyon, bilimsel analiz ve bilgisayar yöntemlerini bir araya getirerek antik çağ ahşap boyama sanatı ve altyapı tekniği hakkında bir çok yeni bilgi üretti. Bu nedenle sergi, yalnızca bu eşsiz eserin çıktığı topraklara geri getirilmesini değil, solmuş renklerin de geriye dönüşünü konu alıyor. Ahşap üzerindeki boyalar yalnız ince tabakalar halinde kalmış ve renkler büyük ölçüde solmuş. Buna rağmen özgün resimler üstünde hiçbir rötuş veya renklendirme yapılmadı. Ancak resim kompozisyonlarının daha iyi algılanabilmesi için bilimsel ve teknolojik araştırmalara dayanarak bazı frizler yeniden kopya edildi. Bu replikalar ziyaretçilere orijinal resimlerle karşılaştırma ve böylece daha fazla renk ve figür algılama olanağı veriyor. Persler ve İskitler arasındaki savaş, bir cenaze alayı ve Herkül'ün Geryoneus serüveni gibi sahneleri gösteren etkileyici resimler yalnızca sanatsal açıdan değil tarihi açıdan da ilginçtirler. Düzinelerce figürün yer aldığı sahneler M.Ö. 5. yüzyılda Anadolu'da yaşamış insanların hayatı ve inançları hakkında önemli tarihi bilgiler veriyor.

“Tatarlı - Renklerin Dönüşü” adlı sergiyle eş zamanlı olarak bir de arkeoloji söyleşisi düzenleniyor. 18 Haziran Cuma günü saat 18.30'da Sermet Çifter Salonu'nda gerçekleşecek söyleşide Tatarlı Tümülüsü kapsamlı bir şekilde ele alınacak. Felix Pirson'un moderatörlüğünde gerçekleşecek söyleşide Lâtife Summerer tümülüsün ikonografyasını, Erwin Emmerling restorasyon sürecini, Alexander von Kienlin de eserin mimarisini anlatacak. (Etkinlikte Almanca-Türkçe simültane çeviri yapılacaktır.)